

Cuvânt înainte

Într-un moment mai delicat al vieții, „midlife crisis”, în care nici profesional nu-mi mergea prea grozav, citind în general numai de români aruncați la rechini în mijlocul oceanului ca pasageri clandestini, morți nevinovați în închisorile poloneze cu numai 36 de kilograme greutate sau care s-au răspândit în cele patru zări căutând o viață onorabilă pe care nu au găsit-o în țara natală, m-am apucat să răscolesc în arhive în căutare de români celebri, ca să mai citesc și altceva decât grozăviile care-mi otrăveau existența, să-mi fac singur curaj. Printr-un noroc, am dat de o listă cu celebrități de la Hollywood care aveau origini române. Am citit-o cu mare interes și am căutat să mai află câte ceva despre cei menționați acolo. Așa a început totul.

La un moment dat, am găsit pe un site american o listă cu „maghiari remarcabili și contribuția lor în războiul civil american” între care era menționat și generalul american George Pomutz, român născut în orașul Gyula din Ungaria. Mi-am zis că dacă Pomutz e trecut la maghiari celebri, atunci putem să-l trecem și noi pe Peter Maffay, dacă nu chiar la români celebri, măcar la celebrități născute în România.

Nu am scris despre oameni celebri arhicunoscuți în România, precum Aurel Vlaicu, Traian Vuia, Henri Coandă, George Enescu, Mircea Eliade, Eugen Ionescu, Emil Cioran și mulți alții, pentru că despre ei s-au scris foarte multe materiale și au făcut-o alții, poate, cu mult mai bine decât aș putea eu să o fac. Am scris însă despre români sau persoane cu ascendenți din România care au excelat în domeniul lor de activitate și, la vremea lor, au fost celebri și apreciați de

contemporani (Jean Negulesco, Nicholas Georgescu-Roegen, Marius Constant, etc.). Alții, precum George Emil Palade, singurul român care a primit premiul Nobel (!), sunt în viață și nu vorbește nimeni despre ei (n.a.: *dl. E. Palade, la momentul predării la tipografie a manuscrisului cărții, ediția I, trăia; a murit, între timp, la 19 noiembrie 2008*).

Rezultatul este cartea de față.

Nu toți au origini române, dar ceilalți (Franz Kneisel, Adolf Albin, Harvey Keitel, Dustin Hoffman, etc.) au ceva în comun: s-au născut ei, părinții sau bunicii lor în România. Este puțin, este mult!? Ca unul care cunosc exilul, pot spune că este mult. De ce?! În primul rând pentru că locurile copilăriei și ale adolescenței nu se pot uita niciodată, indiferent că ești român, german, maghiar sau evreu. Și eu încerc să-i induc copilului meu, care are numai 7 ani, dragostea pentru România, patria tatălui său, și încerc să-l învăț românește. Cel mai bun exemplu în acest sens este cel al lui Harvey Keitel, căruia mama, născută în România, i-a insuflat fiului dragostea pentru țara ei natală.

Cartea de față doresc să reprezinte un fascicol de lumină proiectat asupra unor personalități remarcabile, realizate într-un fel sau altul în viață, care au legătură cu țara mea natală, România.

Nu mi-am propus să dau biografii complete, ci să evidențiez anumite trăsături de caracter sau anumite întâmplări deosebite din viața lor, care m-au impresionat și care cred că ar fi interesante și pentru publicul larg.

Apariția cărții mele consider că poate fi o evadare din cotidian și din numeroasele tabloide. Sper ca ea să trezească interesul pentru o cercetare mai amănunțită a vieții acestor oameni și a altora la fel ca ei.

În mod intenționat nu am pus personalitățile despre care am scris în ordine alfabetică sau după data nașterii, considerând că lecturarea aleatorie a lor va face o mai mare plăcere cititorului.

Autorul

Notă la ediția a II-a: 1-2 personaje nu sunt, însă, „celebrități” în sens tocmai pozitiv, ele fac excepție și nu au apărut în prima ediție a cărții. Cu toate acestea le-am pus totuși în ediția a II-a pentru că mi s-au părut interesante, dintr-un anumit punct de vedere. Nu am mai modificat însă *Cuvântul înainte* și *Încheierea*.

Articol de Mihai Rogai, apărut în *Formula AS* – anul XX, nr. 928, iulie 2010:

**ȘTEFANIA MĂRĂCINEANU,
fiziciană și chimistă româncă
celebră, descoperitoarea
radioactivității artificiale și
a procedurii de declanșare
artificială a ploii**

Deși este o somitate a științei mondiale, în țara natală este pe cale să dispară din conștiința publicului larg. Se naște la București la 18 iunie 1882. După ce termină liceul „Elena Doamna” din București (1899), urmează cursurile Facultății de Științe Fizico-chimice, pe care o absolvă în 1910.

După absolvirea facultății, devine profesoară de fizică și chimie la Școala Centrală de Fete din București, iar în 1919 primește o bursă de specializare de doi ani la Paris, unde asistă la cursurile de radioactivitate ținute de celebra Marie Curie, la Institutul de Radiu.

Descoperă în 1924 radioactivitatea artificială

În 1924 își susține lucrarea de doctorat la celebra Universitate Sorbonne din Paris, lucrare intitulată „Recherche sur la Constante du Polonium et sur la pénétration dans les métaux” („Cercetări asupra constantei poloniului și asupra penetrării în metale”), pentru care a primit calificativul *Très*

Honorable. La susținerea tezei, sala a fost arhiplină, printre cei interesați de subiect aflându-se însăși Marie Curie (dublă laureată a Premiului Nobel – 1903 pentru fizică și 1911 pentru chimie, – prima femeie ce a primit acest premiu). Doamna Mărăcineanu prezintă în lucrarea menționată fenomene și descoperiri senzaționale, printre care observația că substanțele radioactive prezentau fluctuații ale intensității radiațiilor, deși intensitatea lor ar fi trebuit, conform nivelului cunoștințelor științifice din acea vreme, să fie constantă. Dânsa, prin experimentele făcute, pune acest fenomen pe seama radiațiilor solare (observase că suportul de plumb al unor substanțe radioactive devine la rândul său radioactiv, chiar și după eliminarea acestor substanțe, că radiația alfa a poloniului, fiind atât de mare, putea produce chiar dezintegrarea plumbului, iar expunerea la Soare a acestui suport mărește de zeci de ori intensitatea radiațiilor, fenomen pe care l-a denumit radioactivitate artificială).

Lucrarea ei de doctorat a entuziasmat asistența, Marie Curie oferindu-i un post de cercetător la laboratorul ei iar profesorul Deslandres făcându-i cadou câteva plăci de plumb de pe acoperișul Observatorului astronomic parizian, plăci vechi de 300 de ani, pentru că acoperișul tocmai fusese recondiționat.

Cu ajutorul acestor plăci de plumb a reușit, încă o dată, să confirme radioactivitatea artificială: părțile plăcilor care au fost expuse la soare perioade îndelungate de timp erau radioactive! Rezultatele cercetărilor ei le publică în reviste științifice franceze de prestigiu. Aceste realizări deosebite ale doamnei Mărăcineanu în domeniul fizicii nucleare sunt astăzi aproape uitate, poate cu excepția specialiștilor în domeniu.

Astfel, concluziona doamna Mărăcineanu în anul 1929, pe planeta noastră și în întregul Univers, energia nucleară este factorul determinant și cel mai important („piatra filo-

sofală există în radiațiile solare și tot aici este sursa formidabilei energii radioactive, a cărei necesitate s-a impus deja și se va impune tot mai mult”).

Premiul Nobel este pentru altcineva!

În anii '30, soții Irène și Frédéric Joliot-Curie explică fizic și prin modelare matematică radioactivitatea artificială. Aceasta le aduce în anul 1935 Premiul Nobel pentru Chimie! La ceremonia de decernare a premiului, la 10 decembrie 1935, profesorul W. Palmer, președintele Comitetului Premiului Nobel pentru Chimie spunea:

Having thus exposed aluminum to bombardment, today's prize-winners found that after some minutes had elapsed the metal began to emit rays to a noticeable degree. [...]

This was an indication of the formation of a new radioactive element. And after ceasing the bombardment, the emission of rays from the aluminum did not stop immediately but continued for a while to a noticeable degree until the radioactive element created was once more for the most part decomposed in the usual manner. This was again an indication of the formation of a new radioactive element.

Traducerea: „Astfel ei au expus aluminiul unui bombardament (n.a.: cu particule alfa), câștigătorii omagiați astăzi au observat că după câteva minute metalul (n.a.: alumiul) a început să iradieze într-o măsură semnificativă (n.a.: ceea ce Ștefania Mărăcineanu observase cu 11 ani în urmă, cu containerul de plumb în care fusese ținut poloniul!!). [...]

Acesta a fost indiciul formării unui nou element radioactiv. Și după ce bombardarea a luat sfârșit, alumiul nu a încetat să iradieze imediat, ci a continuat iradierea într-o măsură considerabilă până când elementul radioactiv creat s-a descompus parțial în maniera obișnuită. Acesta a fost, încă o dată, indiciul formării unui nou element radioactiv.”